



Klimkovice

Kraj: Moravskoslezský

Správní obvod: Ostrava

Nadmořská výška: 382 m n. m.

Počet obyvatel: 4 483

Adresa URL: www.mesto-klimkovice.cz

Okres: Ostrava-město

GPS souřadnice: 49.788094N, 18.125852E

První pís. zmínka: 1383 (641 let)

PSČ: 742 83

Historie obce Klimkovice

Již jen zběžná procházka středem města dává tušit jeho starobylost. Avšak dva velké požáry, při nichž shořely také všechny archivní materiály, nám asi již navždy utajily pohled do dávnější minulosti města. Přesto mnozí přední historikové umísťují jeho vznik nejpozději do první poloviny 14. století. Podle dochované pověsti se rozkládala původní osada na blízkém návrší západně od dnešních Klimkovic zvaném "Láně". Když později obyvatelé, patrně po nějakém vpádu nepřátel, toto místo opustili, zasadili zde lípu, která po celá staletí až do roku 1947, kdy v bouři vzala zasně, byla svědkem dávné minulosti města a obyvateli Klimkovic byla vždy chována ve velké úctě.

Klimkovic byly původně osadou s tvrzí, jež dostala své jméno patrně po svém zakladateli Klementu, lidově zvaném Klimek. Nejstarší historie Klimkovic je spojena s rodem pánů z Kravař, kteří v druhé polovině 14. století vlastnili také panství fulnecké a bílovecké. Z nich Beneš I. z Kravař, pravděpodobný zakladatel Klimkovic (1380-1398) a zároveň královský komorník a oblíbenec krále Václava IV., povýšil po roce 1383 Klimkovic na město a vymohl pro něj i městský znak.

Zakladatel snad měl dát novému městu na počest krále i nový název Koenigsberg, který se však neujal a používali ho jen Němci. Klimkovic tak dostaly městská práva, řadu výsad a založením náměstí byly dány podmínky pro rozvoj města.

Dalším a to již dosvědčeným pánem Klimkovic byl Beneš II. z Kravař, stoupenec krále Zikmunda a účastník 2. křížové výpravy ke Kutné Hoře. Ten totiž 28. srpna 1416 na zámku ve Fulneku vydal listinu, kterou udělil městu Klimkovic právo odúmrtí. Podle ní, zemřel-li některý majitel usedlosti bez dědice, připadl celý jeho majetek městu a mohla ho opět nabytí jen osoba, která v Klimkovicích bydlela. Beneš II. zřídil v Klimkovicích také fojtství a dosadil na ně prvního fojta, kterým se stal Ješek z Klimkovic. Po smrti Beneše II. z Kravař roku 1423 se stal majitelem panství fulneckého a bíloveckého včetně Klimkovic Jan z Kravař, jediný syn Voka z Kravař na Jičíně a Štramberku. Roku 1424 se podruhé oženil s opavskou kněžnou Anežkou, které mimo jiné upsal věnem i v městě Klimkovicích a v Lagnově 23 kop čes. gr. a z fojtství další 3 kopy čes. gr. ročně. Když i on záhy roku 1434 zemřel nezanechav žádného dědice a Anežka opavská se podruhé vdala za Jiřího ze Šternberka, rozpoutal se o panství fulnecké a bílovecké a tím i o Klimkovic dlouholetý spor, ve kterém knížata opavská uplatňovala důsledně proti pánům ze Šternberka svá práva lenní. Po jejich prosazení přešla jmenovaná panství do správy knížat opavských. Ta však brzy panství Fulnek a Bílovec odprodala. Klimkovic, odtržené od bíloveckého panství, obdržel roku 1451 od opavského knížete Viléma rytíř Tas z Bítova a Klimkovic se tak staly poprvé sídlem samostatného panství. Po Tasově smrti roku 1464 zdědil majetek jeho syn Jiří z Bítova. Zemřel však roku 1483 a zanechal po sobě jen nezletilou dceru Johanku. Dědická práva sirotka musel prosazovat proti



tehdejšímu novému majiteli knížectví opavského Viktorinovi (syn krále Jiřího z Poděbrad) její strýc Jan, bratr Jiřího z Bítova. Plného obnovení svých dědických práv však dosáhla Johanka z Bítova až jako plnoletá v roce 1496., kdy se také provdala za Jana ze Štávna. Jemu dala zapsat do zemských desek celé klimkovické panství, které tehdy představovalo Klimkovice s tvrzí, dvorem a fojtstvím, vodní stav ve Vřesině a vesnice Hýlov, Svinov, Martinov a Polanku. Po smrti svého manžela roku 1512 se Johanka z Bítova vdala podruhé za Hynka I. z Vrbna a jemu podstoupila i celé panství klimkovické.

Nový majitel však městu mnoho neprospěl, protože většinu svého života prožil v neustálých soudních sporech se svými sousedy a s pňbuznými. Podle nedoložených zpráv dal postavit v letech 1525 - 1529 pro klimkovické katolíky kostelík sv. Trojice na dnes již bývalém starém hřbitově. Po roce 1529 se stal načas i zemským hejtmanem knížectví opavského. Z té doby pochází také nejstarší zmínka o klimkovické škole.

Po Hynkově smrti v roce 1543 se stává majitelkou panství opět paní Johanka z Bítova. Zemřela v roce 1553 a po její smrti přešel veškerý majetek na pány z Vrbna. Z nich stojí za zmínku jen držitel panství z let 1560-1573, pan Hynek II. z Vrbna. Na podporu královské politiky se roku 1566 osobně zúčastnil válečného tažení proti Turkům a jako horlivý katolík se stal blízkým přítelem olomouckého arcibiskupa Viléma Prusinovského z Víckova, stoupence důsledného protireformačního jezuitského programu. To vše ho roku 1572 vyneslo až na místo zemského hejtmána opavského.

Hynek II. z Vrbna udělil Klimkovicím řadu výsad. Listem vydaným v neděli 19.července 1564 na zámku klimkovském osvobodil měšťany od všech robot mimo šesti dnů v roce na vláčení, žetí a sečení. Za odpuštěné roboty stanovil stálý plat a to u majitelů domů s právem šenkovým po 1 zl. a u řemeslníků po 1/2 zlatém ročně. Ve stejném roce 24.prosince udělil městu právo vařiti pivo ve svém pivovaru, stojícím uprostřed náměstí v budově, které se říkalo "buduněk". K rozmachu řemesel přispěl v roce 1566 udělením práva milového, podle kterého se nesměl ve vzdálenosti jedné míle od města usadit žádný řemeslník kromě těch, kterých bylo ve městě nevyhnutelně třeba. Město chráněné těmito výsadami zaznamenalo značný hospodářský rozvoj. Kvetla řemesla i obchod. Ve městě byly krámy řeznické, pekařské, obchody s krejčovskými látkami, s vlnou, solí, hrnčířským zbožím aj.

Když se stal Hynek II. z Vrbna hejtmanem opavským, odprodal roku 1572 celé panství Janu Bravantskému z Chobřan a ten je o rok později prodal dále vladykovi Ondřeji Bzencovi z Markvartovic, pánu na Porubě. Ten v letech 1578 až 1579 zahájil přestavbu zámku, který přeměnil v čtyřkřídlovou zděnou budovu stavěnou v renesančním hradním slohu. Zámek měl tenkrát tři patra a v každém rohu se honosil věžemi (současná podoba zámku). Ve stejnou dobu dal také postavit nynější farní kostel zasvěcený sv.

Kateřině, patronce jeho manželky Kateřiny z Děhylova. V kostele zbudoval i svou rodinnou hrobku, kde pohřbil svého bratra Fabiána, dceru Annu a další dva syny. Do nového kostela se snažil dosadit katolického kněze, ale jeho úmysl se nesplnil a i nadále zde působil protestantský farář Jakub Turek. Roku 1592 se stal Ondřej Bzenec zemským hejtmanem knížectví opavského. Tato funkce se mu stala osudnou. Do Opavy dojížděl ze svého sídla v Klimkovicích. Při zpáteční cestě do Klimkovic 5. dubna 1595 byl v lese u Podvihova v blízkosti Pusté Polomi zákeřně přepaden a zastřelen Perchtoldem Tvorkovským na Raduni. Ondřej Bzenec zemřel bez potomků, a tak po jeho smrti přešlo celé panství na synovce Kryštofa Bzence z Makvartovic. Za něho došlo k velkému dělení panství. Protože ani on se svou třetí manželkou Konstancií Porembskou z knížectví osvětimského neměl žádné děti, učinil v roce 1599 několik závětí, podle nichž rozdělil klimkovické panství.

Kryštof Bzenec zemřel 30. března 1600 na zámku v Klimkovicích a je pochován v rodinné hrobce ve



farním kostele. Tím vymřel slavný rytířský rod Bzenců.

Jan starší Vlček se hned přestěhoval na zámek v Klimkovicích, ale dědictví ještě dlouho nemohl převzít, protože závěť Kryštofa Bzence byla uznána za zmatečnou a o dědictví se rozpoutal dlouholetý spor. Zasáhli do něj nejbližší příbuzní Kryštofa Bzence uplatňující svá dědická práva. Spor se vlekl až do roku 1612, kdy se nápadníci klimkovického panství vzdali svých nároků poté, co jim Jan starší Vlček vyplatil 22 400 zlatých. Tak se stali Vlčkové jedinými pány a držiteli klimkovického panství na plných 323 let až do první pozemkové reformy po roce 1920 a psali tak nejdelší historii Klimkovic.

Původem polský rod Vlčků z Dobré Zemice pocházel z Těšínska. Jan starší z rodu Vlčků se usadil v Opavě, kde se počestil. Hned po svém příchodu do Klimkovic si počínal dosti bezohledně a svým jednáním vyvolal ostré spory s poddanými, které často trestal i vězením. Zemřel v roce 1613 a po něm nastoupil jeho syn Mikuláš mladší, narozený v roce 1592, jinak také zemský soudce knížectví opavského. Mikuláš Vlček roku 1615 znovu potvrdil měšťanům všechna dříve nabytá práva a privilegia. V roce 1618 však propukla třicetiletá válka a krajem několikrát přešla žoldnéřská vojska.

Mikuláš Vlček však musel čelit mnoha obviněním. Jako evangelík stál na straně stavovského povstání, které ale příliš nepodpořil. O to více se angažoval při vpádu dánského vojevůdce Mansfelda, jehož vojska vtrhla roku 1626 na Opavsko a na několik dnů obsadila i Klimkovice. Mikuláš Vlček, tak jako mnoho jiných šlechticů víry evangelické, se nijak netajil svými sympatiemi k němu. Za to ho stihla po vypuzení dánských vojsk trestající ruka císařova. Mikuláš Vlček se pak musel tvrdě hájit před konfiskační komisí. Ve své obhajobě tvrdil, že se nepříteli stranil, že tajně před ním utekl do Polska, že obsazení Klimkovic se událo v jeho nepřítomnosti a že naopak jeho statek byl zcela zpusťován. Byl proto odsouzen k pokutě 4 000 tolarů.

Z doby Mikuláše Vlčka si můžeme vytvořit představu o velikosti Klimkovic. V roce 1643 se přiznává v Klimkovicích 13 domů šenkovníků, 14 řemeslníků, 9 chalupníků, 3 zahradníci a 2 hořeři. Z dochovaných údajů je patrné, že hospodaření na zdejším panství bylo na svou dobu značně rozvinuté. V živočišné výrobě se chovalo 2 200 ovcí, 484 krav, 120 vepřů, 170 koní a 22 klisen.

Poddaní na území panství chovali 4 508 ovcí, 724 krav a 400 koní.

Mikuláš Vlček měl za manželku Annu Bludovskou, s níž měl jediného syna Kašpara, který se roku 1655 oženil v Těšíně se šlechticnou Zuzanou Borkovnou. Ten se stal také novým majitelem panství, ale veškeré záležitosti za něho vykonával nadále jeho otec. Mikuláš Vlček zemřel 21. července 1664 ve věku 72 let a je pochován v rodinné hrobce. Jeho syn ho dlouho nepřežil. Zemřel o rok později 3. prosince 1665. Po něm zůstala mladá vdova, jeho druhá manželka Anna Kateřina Pačinská a dva synové, Kašpar a Jindřich Vilém. Starší syn Kašpar zemřel mlád ve věku 14 let. Za nezletilého Jindřicha Viléma (narodil se 17. září 1665) spravoval celé panství jeho strýc Bedřich Jiří Vlček. Vlčkové převzali novou víru a změnili i řeč svých předků, poněmčili se a přepsali své příjmení na Wilczek.

Přijetím víry se mladému Jindřichu Vilému Wilczkovi otevřela cesta k vysokým hodnostem a úřadům. Ve svých 20 letech, kdy převzal panství klimkovické, vstoupil do císařských vojenských služeb, kde posléze dosáhl hodnosti polního maršálka, stal se c.k. komořím a tajným radou. V letech 1709 - 1712 byl jmenován rakouským velvyslancem v Rusku u cara Petra Velikého, roku 1714 byl povýšen do stavu říšských hrabat a po roce 1716 byl jmenován postupně velvyslancem v Polsku, Prusku a Dánsku.

Oženil se s bohatou hraběnkou Marií Charlottou Saint Hilierovou, s níž vyženil velký statek Kreuzenstein v Dolním Rakousku. Po svých příbuzných zdědil nebo od nich přikoupil na Těšínsku Ráj, Koňskou, Zámorsk, na Ostravsku Heřmanice, Vrbici, Muglinov, Hrušov a Slezskou Ostravu, na Opavsku Velkou Polom s



vesnicemi Vřesina, Čavisov, Horní Lhota, Malá Lhota, Budišovice a Krásné Pole a dále Porubu, Dolní Polanku a Hlučín. Za svého života založil v blízkosti Klimkovic v roce 1709 novou osadu Janovice a v roce 1715 osadu Josefovici, kterou pojmenoval po svém starším synu Josefovi.

Jindřich Vilém Wilczek zemřel ve Vratislavi 19. března 1739 a na vlastní přání byl pochován v Klimkovicích v rodinné hrobce, kterou nechal postavit před svou smrtí v letech 1730 - 1738 jako boční kapli u farního kostela. Je to stavba v byzantském slohu s kopulí a dává kostelu zvláštní architektonický ráz. Jeho náhrobek s poprsím v životní velikosti je umístěn na západní straně kaple.

Jindřich Vilém Wilczek po sobě zanechal dva syny. Mladšímu Josefu Maria Baltazarovi odkázal statky Ráj a Zámorsk na Těšínsku, ostatní panství včetně Klimkovic zdědil starší syn Josef (Maria Leopold Adam) Wilczek. I on dosáhl vysokých úřadů, byl c.k. tajným radou a říšským dvorním radou. Narodil se do neutěšené doby, kdy v Evropě zuřila sedmiletá válka. I náš kraj byl sužován vpády a drancováním pruských vojsk. Navíc pruská armáda zavlekla do Slezska zákeřnou nemoc. Morová epidemie zasáhla v roce 1758 i samotné Klimkovice. Do poloviny roku 1759 zemřelo na mor 381 lidí z celkového počtu asi 1 000 obyvatel Klimkovic. Z bezmocnosti proti této nemoci se konaly ve městě zvláštní pobožnosti k sv. Šebestiánovi za odvrácení moru a ve víře, že byli vyslyšeni, postavili mu věřící v roce 1760 uprostřed náměstí >sochu (dnes je umístěna poblíž farního kostela).

Za Josefa hraběte Wilczka propukly na Opavsku a Těšínsku selské bouře. Válkou zničené statky, úbytek obyvatelstva za morové epidemie, ale také nákladný a okázalý život šlechty nutil vrchnost k neúměrnému vykořisťování poddaných, kteří byli k plnění svých poddanských povinností nuceni i tělesnými tresty a vězením. Není divu, že za takových poměrů propukaly nepokoje a selské bouře. Tyto spory s vrchností vyřešilo teprve zrušení nevolnictví ve Slezsku v roce 1784.

I při neobyčejném politickém a hospodářském vzestupu klimkovického panství za nejmocnějších z Wilczků zůstaly Klimkovice přece jen malým, převážně zemědělským městečkem. Jindřich Vilém Wilczek sice vymohl pro Klimkovice další, již druhý výroční trh a dva trhy pro dobytek a vlnu a vymohl pro město i jeden trh týdenní (pondělí). Wilczkové však, hledíce si jiných zájmů a svého osobního prospěchu, rozvoj výroby a řemesel příliš nepodporovali. Počet řemeslníků ve městě se nijak nezvyšoval. Josef Maria Wilczek nevyužil ani vynikající lákavé nabídky své doby. Šlo o první nálezy uhlí na Ostravsku, které bylo prvně objeveno v Klimkovicích Pod vinohrady a u Slezské Ostravy. Wilczkové však tehdy odmítli výhodnou státní nabídku k dolování, pochopitelně i ke škodě města, které se tak mohlo stát střediskem průmyslového rozvoje kraje.

Josef Maria Wilczek zemřel v roce 1777. Po něm následoval jeho syn František Josef Wilczek, který zemřel roku 1834 a je posledním z hrabat Wilczků pochovaným v rodinné hrobce v Klimkovicích.

Od roku 1792 do roku 1848 bylo klimkovické panství administrativně včleněno do kraje Těšínského. V té době také dosáhlo největšího územního rozsahu a zahrnovalo 19 vesnic, se kterými měly Klimkovice 328 domů a 2482 obyvatel většinou českého původu. O Klimkovicích se říkalo, že je to jediné ryze české město ve Slezsku a je hodné obdivu, že si tento ráz v germanizovaném okolí udrželo.

Je proto až neuvěřitelné, že v památném revolučním roku 1848 se z Klimkovic nedostalo pochopení a podpory obrozeneckému národnímu hnutí. Naopak, jako černý stín v historii Klimkovic leží petice města zasláná do Prahy 22. června 1848, kde se město staví proti požadavkům Svatováclavského sjezdu a odmítá spojení Slezska se zeměmi koruny české. Jediným vysvětlením by mohla být skutečnost, že petice byla zaslána bez vědomí občanstva.

Nebyl to však jediný černý stín onoho roku 1848. 30. srpna 1848 město vyhořelo. Požár vznikl o



jedenácté hodině před půlnocí v obecní hospodě na náměstí a plameny brzy změnily v popel 98 domů, 37 stodol s obilím a pivovar, ale také si vyžádaly 3 životy. Neuplynulo ani šest let a přišla další pohroma. 21.dubna 1854 ve 3 hodiny odpoledne vypukl požár na místní faře a záhy se přenesl na kostel s věží, na zámek, vyhořelo dalších 28 domů a 17 stodol a zahynuly 2 osoby.

Žalostný stav vyhořelého zámku donutil roku 1854 hraběte Jana Nepomuka Josefa Ambrože Wilczka k přenesení rodinného sídla do Dolních Rakous. Konečně v roce 1848 stejně padly všechny výsady šlechty, zaniká feudální řád a s ním i panství klimkovické.

Nastupující 19. století přineslo s sebou převratné změny do všech oblastí společnosti. Rozhodující událostí té doby však bylo svržení feudálního řádu v revolučním roce 1848. Pro šlechtu znamenalo definitivní konec feudálních výsad, ztrátu neomezené moci nad poddanými. Pro obyčejný lid naopak konec útisku a osvobození od poddanských povinností.

Politické mocenské změny si vynutily již v roce 1850 utvoření nových správních orgánů. Území Slezska se rozdělilo do politických okresů, které tvořily nové základní administrativní celky státní správy. Klimkovice po více jak padesátiletém začlenění do kraje těšínského byly opět připojeny k politickému okresu Opava. V čele každého politického okresu stál okresní hejtmán. Okresní soudy se staly pro všechny obyvatele soudního okresu bez rozdílu stavu a povolání nejnižší soudní instancí.

Další a pro Klimkovice rovněž rozhodující byly změny hospodářské. Rozvíjející se těžba uhlí na Ostravsku dala již na počátku 19. století vznik prvním průmyslovým podnikům. Roku 1828 z popudu olomouckého arcibiskupa vznikají Vítkovické železárny s vysokými pecemi a železářskými závody.

Hornictví a ocelářství potřebovalo stále více pracovních sil, které po zrušení nevolnictví přicházely z širokého okolí Ostravy.

Této příležitosti se chopili i mnozí lidé z Klimkovic, kteří se hlásili do ostravských podniků, kde očekávali větší příjmy pro zajištění svých rodin. Nedbali ani na dosti těžké podmínky, protože pokud neměly Klimkovice železniční spojení, denně docházeli do Ostravy pěšky, nebo tam žili ve společných ubytovnách a ke svým rodinám se vraceli jen na neděli. Pracovní doba 12 až 14 hodin i více nebyla zvláštností a ani mzdy po odkoupení železáren baronem Rothschildem nebyly nijak vysoké. Pod vlivem ostravských dělníků se vytváří i mezi zdejším dělnictvem silné sociální citění, které našlo svůj výraz v založení prvních dělnických spolků v Klimkovicích. Tak v roce 1873 vznikl Spolek katolických tovaryšů a později v roce 1906 dělnický vzdělávací spolek Pokrok.

Léta následující po roce 1848 byla pro Klimkovice také obdobím vyvrcholení boje za národní charakter města a za jeho záchranu před šířící se germanizací. Klimkovice si však navzdory neustálým snahám o jejich poněmčení uhájily ryze český ráz.

Stavba místní železnice Josef Hradil a MVDr. Rudolf Resner se angažovali pro stavbu místní železniční dráhy Svinov - Klimkovice. Za tehdejší situace, kdy město bylo finančně zcela vyčerpáno nákladnými stavbami škol a při odmítnutí jakékoliv subvence ze strany státu, to bylo dílo neobyčejně odvážné a riskantní. Oba se v roce 1910 rozhodli pro vytvoření akciové společnosti. Obrátili se na obce Klimkovice, Polanku, Svinov a na jejich obyvatele s prosbou o zakoupení úpisů po 200 K. Bylo tak rozprodáno 4 850 akcií, což stačilo k tomu, aby stavba byla zahájena. Práce rychle pokračovaly, a tak se Klimkovice dočkaly již 8. prosince 1911 železničního spojení s okolním světem.

První světová válka Podle sčítání v roce 1880 z 2 361 obyvatel bylo v Klimkovicích jen 397 obyvatel německé národnosti. Z uvedeného sčítání se také dovídáme o velikosti jednotlivých částí. Z celkového počtu žilo v Klimkovicích 1366, v Lagnově 600, v Josefovích 251, na Hýlově (součást obce



Čavisova) 106 a v Janovicích (součást obce Olbramice) 38 obyvatel. Podle vyznání bylo v Klimkovicích 2 305 katolíků, 3 evangelíci a 53 Židů.

Ze všech uvedených skutečností se dá říci, že Klimkovice vstoupily do nového století s pocity určitého sebevědomí a s rozletem, který však záhy zmařila první světová válka. Přišla náhle a nečekaně. Již měsíc po srbském atentátu na následníka rakouského trůnu 28. července 1914. To již probíhala všeobecná mobilizace. Stovky mužů muselo opustit své rodiny a odcházeli do války, o které se soudilo, že nepotrvá déle než několik týdnů, Protáhla se však na 4 roky. Opuštěná hospodářství upadala, odvodem koní nebylo potahů, a tak se brzy projevil nedostatek potravin. Od dubna 1915 již bylo zavedeno lístkové přidělování potravin, 3. a 4. října 1917 byly z farního kostela odebrány poslední dva zvony, sv. Kateřina o váze 874 kg a sv. Jan o hmotnosti 440 kg. Brzy nato byly z kostela odvezeny i všechny cínové píšťaly z varhan. Neustále přicházely zprávy o padlých ve válce. Bylo jich nakonec jen z klimkovického soudního okresu 376. Přímou z Klimkovic položilo své životy na bojištích 63 občanů. Jejich jména jsou vtesána do pískovcového pomníku obětím I. světové války, který dnes stojí v městském sadu Petra Bezruče.

Průběh války nasvědčoval porážce Rakousko-Uherska a vzbuzoval naději, že si naše národy vymohou samostatnost. Z českých zajatců se vytvářely v zahraničí dobrovolné oddíly legionářů, které bojovaly po boku spojenců za naši svobodu. Byli mezi nimi i legionáři z Klimkovic.

28. října 1918 - po třech letech nesvobody - vznikla jako samostatný stát československá republika. Zpráva o tom byla doručena městskému úřadu ten den večer telegramem, ve kterém se oznamovalo, že Čechy, Morava a Slovensko utvořily samostatný stát, který je zcela nezávislý na rakouském mocnářství. Jako blesk se rozšířila tato zpráva po celém městě, přijímána jásotem a nadšením všech obyvatel. Tu noc málokdo spal a již za rozbřesku následujícího dne vlály na domech prapory v národních barvách. Od rána procházely ulicemi průvody lidí s hudbou. Všichni se radovali z nabyté svobody. 29. října odpoledne byl vyslán ředitel zdejší měšťanské školy Adolf Sýkora k Národnímu výboru ve Slezské Ostravě, aby s jeho předsedou Dr. Ferdinandem Pelcem a s poslancem za ostravský kraj Janem Prokešem dojednali přípravy k vytvoření Národního výboru pro politický okres bílovecký se sídlem v Klimkovicích. Vznikla totiž situace, že němečtí poslanci za severní Moravu odmítli uznat svrchovanost nové republiky a z území severní Moravy a Slezska osídlených Němci vytvořili tzv. Sudetenland a požadovali jeho odtržení od československé republiky. Protože podobný postoj zastával i německý okresní hejtman v Bílovci Josef Benda, staly se sídlem okresního výboru Klimkovice.

Po svém návratu ze Slezské Ostravy navštívil Adolf Sýkora schůzi obecního zastupitelstva, která připravovala večerní oslavu naší samostatnosti a seznámil jeho členy se jmény navrhovaných osob do okresního národního výboru. Zastoupení bylo stanoveno podle výsledků posledních říšských voleb, v nichž sociálně demokratická strana a strana agrární získaly po 4 mandátech a strana lidová 2 mandáty. Večer po slavnostní schůzi obecního zastupitelstva, z které byl také zaslán holdovací projev Národnímu výboru do Prahy, se sešly zástupy lidí s lampióny a po 19. hodině se k nim přidaly rovněž průvody ze Svinova a z Polanky. Dvoutisícový průvod v čele s městským výborem a s okresním výborem a dále členové Sokola a hasičů v uniformách, zástupy občanů s hudbou. Tento velkolepý průvod se pak odebral k památné slovanské lípě na Láni a zpět na náměstí, kde z tribuny postavené před radnicí byl přečten telegram o vzniku Československé republiky a zazpívána píseň "Kde domov můj". Jásot a provolávání slávy nové republiky nebraly konce.

30. října se ujal své funkce okresní národní výbor v Klimkovicích. Jeho představitelé odjeli do



Bílovce, kde se představili správci okresu hejtmanu Bendovi a požádali ho, aby složil slib věrnosti Československé republice. Byli však odmítnuti s ohrazením, že německé obce bíloveckého okresu budou nadále spravovány jeho úřadem. Po delším dojednávání bylo rozhodnuto, že Bílovec bude donucen k poslušnosti vojensky. Stalo se tak z Klimkovic vyslaným vojskem dne 3. prosince 1918.

Po tomto zásahu bylo sídlo okresního národního výboru přeneseno do Bílovce, což vyvolalo vlnu rozhořčení zdejšího obecního zastupitelstva. Všeobecně se totiž očekávalo, že se v nové republice najde více porozumění pro politické zvýraznění a hospodářské povznesení tohoto dříve opomíjeného českého města ve Slezsku. S touto skutečností, že nezůstaly Klimkovice okresním městem, se představitelé města ještě dlouho nesmířili. Dne 2. listopadu 1925 zaslala městská rada na příslušná ministerstva do Prahy obsáhlé memorandum, ve kterém se zdůvodňovalo a požadovalo vytvoření politického okresu Klimkovic. Podobné memorandum podaly Klimkovice do Prahy ještě v roce 1934. I když požadavek Klimkovic podpořily všechny okolní obce, nebyl vyslyšen a Klimkovice zůstaly i nadále jen sídlem okresního soudu a okresního notářství.

V roce 1919 byly národní výbory zrušeny a nahrazeny obecními zastupitelstvy. Byly to orgány volené na čtyři roky. Ve volbách se ucházely politické strany o získání mandátů, tj. o počet míst v obecním zastupitelstvu. V Klimkovicích to bylo po celou dobu první republiky vždy 30 mandátů, o které se rozdělilo 6 - 8 politických stran. Ve všech volbách vyšla v Klimkovicích vítězně sociálně demokratická strana, která získala obvykle 12 až 15 mandátů. Na dalším místě byla strana lidová s 6 až 8 mandáty. Ostatní strany, strana živnostníků, strana republikánská, národní demokraté, Němci a později také národní socialisté a komunisté mívali po 2 až 4 mandátech.

Město mělo mnoho problémů, které potřebovalo řešit. Mezi prvními však byla starost o zajištění bytů pro stále narůstající počet obyvatel, kterých za deset let přibýlo 400. Situaci tehdy řešilo město vytvářením stavebních družstev. Pro ně zakoupilo pozemky velkostatku, které pak levně prodalo zájemcům o stavební místa s podmínkou, že na nich do tří let postaví rodinný domek. Mezi nejvýstavnější domy v té době patřily na ulici Jarmily Glazarové vily Václava Štěpánka a MUDr. Josefa Podivínského, obě dílem architekta Gajovského z Moravské Ostravy.

Pokrokový přístup zaujala městská rada při elektrifikaci Klimkovic, která, jak se uvádí v kronice, musela být občanům skoro nátlakem vnucena, přestože město samo zaplatilo z celkového nákladu 700 000 Kč částku 520 000 Kč na rozvody elektrického proudu. Nakonec přece jen 21. října 1921 v Klimkovicích poprvé zazářily elektrické žárovky. Josefovice byly elektrifikovány o deset let později.

Pozemková reforma, prováděná v letech 1920 - 25, poskytla sice možnost nabytí zemědělské půdy z bývalého Wilczkova panství, ale nakonec připadlo na 1 žadatele v průměru po 1 ha půdy. Ze zbytku byly vytvořeny velkostatky. Ostatně velká část obyvatel byla zaměstnána v ostravských podnicích a zemědělství se věnovala při zaměstnání, takže zde vzniká skupina tzv. kovozezemělců.

Kulturní život ve městě byl tehdy záležitostí místních spolků, jejichž činnost byla velmi bohatá. Neopomenutelnou událostí je provedení prvního filmového představení v roce 1924 v kinosále sokolovny. Zatímco v prvních letech republiky probíhal život města klidně, pak ve třicátých letech šel k dramatickému konci. Zásluhou nastupujícího fašismu a nacismu v Německu se zneklidnila hladina politického života i u nás. Že se v Klimkovicích události nevyvíjely tak bouřlivě jako v okolí bylo tím, že zde německé obyvatelstvo žilo ve výrazné menšině. Ale i tato hrstka německé menšiny připravovala městu jeho trpký osud.

Okupace města v letech 1938 - 1945 byla jistě nejtemnějším údobím jeho historie. V té době se staly



Klimkovice náhle a zcela nečekaně, ač ryze české město ve Slezsku, součástí německé říše.

Bylo to odpoledne 6. října 1938, kdy čs. rozhlas ohlašoval tuto neuvěřitelnou zprávu, že Klimkovice jsou začleněny do tzv. pátého okupačního pásma.

V roce 1938 žilo v Klimkovicích 973 rodin s 3 564 obyvateli, z nichž se jen 289 osob hlásilo k německé národnosti. Až do poloviny třicátých let žila tato německá menšina se svými českými spoluobčany v poměrně dobré shodě. Němci měli ve městě svou německou školu, měli svůj tisk, provozovali své živnosti a měli i své zastoupení v městské radě. Nástup nacismu v Německu zasel i u nás sémě nesnášenlivosti, která byla záměrně šířena a živena německou nacistickou propagandou a u nás především sudetoněmeckou stranou vedenou Konradem Henleinem. Mnichovskými dohodami, následným obsazením českého pohraničí a jeho připojením k německé říši se naplnily tužby sudetských Němců.

9. října 1938 za krásné sluneční podzimní neděle vstoupila do Klimkovic německá vojska. Přesně ve 12 hodin v poledne přijela na náměstí kolona vojenských aut nadšeně vítána shromážděným německým obyvatelstvem v čele s jejich ortsleiterem Josefem Rotterem. Po oslavných projevech pokračovalo vojsko v postupu na Polanku, aby zabralo území až po řeku Odru. Obsazené území tak bylo včleněno do německé říše, do tzv. sudetské župy se sídlem v Liberci.

Bezprostředně po obsazení Klimkovic začali Němci prosazovat nový pořádek. Klimkovice dostaly nový název „Königsberg“, úřední řečí se stala němčina, byly odstraněny všechny české nápisy, z průčelí radnice zmizel městský znak a byl nahrazen nápisem „Stadtgemeinde Königsberg“. 13. října byl zbaven funkce český starosta František Vavrečka a úřad převzal ortsleiter Josef Rotter, někdejší úředník Wilczkova panství. Vedení škol přešlo do rukou německých učitelů, byla rozpuštěna tělovýchovná organizace Sokol, sokolovna byla přejmenována na „Deutsches Haus“ a Dělnický dům na „Turnhalle“. Stovky českých občanů byly donuceny opustit své domovy a vystěhovat se do vnitrozemí.

V dalších měsících se jen utvrzovala germanizace města, 1. září 1939 byla zrušena zdejší česká měšťanská škola a žáci byli převedeni do Polanky nad Odrou. Byla zrušena česká veřejná knihovna a 3 209 knih v hodnotě přes 20 000 Kč bylo zabaveno a odvezeno. V roce 1939 byly donuceny k vysídlení sestry dominikánky a jejich budova kláštera byla přeměněna na „domov německé mládeže“ (Hitlerjugend). Vystřídalo se tu několik skupin po 200 chlapců a dívek. Jejich chování bylo povýšenecké a provokující, za což se styděli i místní němečtí obyvatelé.

Od počátku se provádělo plánovitě osídlování Klimkovic německým obyvatelstvem, jehož počet se za dobu tří let rozrostl z 289 na 990. Mezi přistěhovalci byli Němci z oblasti Sudet, ale i noví osídlenci z jižního Tyrolska. Obsadili zemědělské usedlosti po vyhoštěných českých sedlácích z Klimkovic Lagnova, jejichž majetek včetně živého inventáře jim byl zabaven a předán německým osídlencům.

Ve snaze naklonit si na svou stranu české obyvatelstvo, přistoupilo nové vedení města se starostou Josefem Rotterem k některým stavebním úpravám města. Naprosto necitlivě byla zbourána ještě v roce 1939 budova radnice stojící vprostřed náměstí, které se říkalo "buduněk". Celé náměstí pak bylo vydlážděno žulovými kostkami.

V jiných oblastech rozvoj města téměř ustrnul. Snad nejvíce utrpěl dřívější bohatý kulturní život Klimkovic. Za celé období okupace nenajdeme v kronice města kromě narozenin vůdce nebo oslav vítězství jedinou kulturní akci většího významu.

Napadením Polska 1. září 1939 Německo rozpoutalo druhou světovou válku. První válečné úspěchy ještě více pozvedly sebevědomí zdejšího německého obyvatelstva. K rozčarování však došlo velmi



brzy již po vyhlášení prvních válečných opatření, po zavedení přidělového systému, po odvozech prvních mužů na frontu, ale hlavně po zprávách o prvních padlých, kterých bylo již k 1.11. 1942 dvanáct z našeho města. Výrazně se změnilo chování Němců po těžké porážce německých armád u Stalingradu, kdy se začaly rozplývat všechny sny o tisícileté říši.

Pod vlivem stále častějších náletů a leteckých útoků na německá města byla v červnu 1943 zřízena v Klimkovicích civilní protiletecká obrana. Nebezpečí leteckých náletů se zvýšilo v létě 1944. To již městem projížděly také kolony německých uprchlíků z východu a brzy na to i kolony aut německého vojska. 20.ledna 1945 bylo již zřetelně slyšet dunění děl blížící se fronty a bezradnost německého obyvatelstva dosahovala vrcholu. V únoru 1945 došlo k první evakuaci žen a dětí z německých rodin do Mohelnice na Moravě. Muži byli zařazeni do tzv. "volksturmu" a připravovali se na obranu města. V březnu 1945 se objevila nad Klimkovicemi první sovětská letadla, která svrhla několik bomb na osadu Janovice. Události spěly k zahájení Ostravské operace.

Ve čtvrtek 26.dubna 1945 zahájila sovětská armáda útok na město. Okolo třetí hodiny odpoledne zaútočilo 9 sovětských letadel a svrhlo bomby na vojenské pozice ve městě. Na náměstí byly zbořeny tři domy a 7 osob bylo usmrceno. Nálety pak pokračovaly ve dne v noci i v další dny. Nejhorší byla noc z 30.dubna na 1.května 1945. Po celou noc se střílelo, hořely nové a nové domy a město se pomalu měnilo v rozvaliny. Po půlnoci opouštělo město poslední německé vojsko. V úterý 1.května o páté hodině ráno pronikly do města první oddíly sovětské armády a hustým kouřem hořících domů se probíjely do středu města. Osvobozené obyvatelstvo vybíhalo z úkrytů a ze sklepů a vítalo osvoboditele. Přišla hudba, tančilo se, když náměstí znenadání opět naplnil kouř. Ze zámecké budovy vyšlehly ohnivé plameny. Požár zámku, založený místními Němci, tak dovršil dílo válečné zkázy města.

Je poměrně málo známo, že na osvobození Klimkovic vedle sovětské armády se podílela také 1.čs. tanková brigáda, která vznikla v Buzuluku a zúčastnila se bojů o Sokolovo, Bílou Cerekev, Kyjev a Duklu a také Ostravské operace. O bojích brigády na území našeho města se dovídáme přímo z válečného deníku 1.čs. tankové brigády, kde se uvádí, že v neděli 29.dubna 1945 postoupily tanky 3.tankového praporu po silnici z Čavisova a pak po lesní cestě k vrchu Mezihoří a za svítání dosáhly vesnice Hýlov (v prostoru dnešních lázní). Po celý den potom pokračovaly tuhé boje, až po 21.hodině vnikly 2 tanky do osady a osvobodily ji. V pondělí 30.dubna 1945 v ranních hodinách vstoupily tanky 3.praporu do útoku na město Klimkovice a dosáhly západního okraje města. Zde v 10,30 hod. obdržely rozkaz k dalšímu postupu na Vřesinu, Janovou a ještě téhož dne překročily řeku Odru a osvobodily Zábřeh a Vítkovice.

Klimkovice byly válkou velmi těžce poškozeny. Z celkového počtu 578 obytných domů zůstalo jen 43 nepoškozených, 39 domů bylo bombardováním a v osvobozovacích bojích úplně zničeno a dalších 38 domů utrpělo tak velké škody, že nakonec musely být zbourány. 457 domů bylo jen lehce poškozeno. 78 rodin pozbylo přístřeší a dalších 23 rodin v nájmu přišlo o celý svůj majetek. Všechny válečné škody byly odhadnuty na 50 miliónů Kčs. Zahynulo 13 místních občanů.

V bojích o osvobození Klimkovic padlo 30 rudoarmějců, z toho 26 vojáků, kapitán zdravotní služby, 1 poručík letec a 2 seržanti. Nejsou to jediné oběti. Za okupace prožilo muka koncentračních táborů a věznic 19 občanů, z nichž 8 tam našlo i svou smrt. 13 občanů židovského původu se stalo obětmi rasové perzekuce

S úsvitem prvního májového dne se opět navrátila městu svoboda. Správu věcí veřejných převzal Revoluční národní výbor. Na pokyn zahraničního rozhlasu byl ustaven tajně již na počátku roku 1945. První jeho zasedání bylo svoláno dne 1. května 1945. Zasedání zvolilo za svého předsedu Josefa Franze



a provedlo nezbytná opatření k zajištění státního a veřejného majetku a k udržení pořádku v obci. První revoluční národní výbor musel řešit složité úkoly. Město bylo rozbito, bylo třeba odstranit trosky budov, zacelit válkou utrpěné rány, zajistit výživu obyvatelstva, postarat se o rodiny, které pozbyly přístřeší. Musely být obnoveny komunikace a obnovena doprava s průmyslovým centrem Ostravou. Muselo být zabezpečeno obdělávání půdy po Němcích. Nemaý úkol spočíval v zajišťování německého majetku a nakonec i v zajišťování odsunu Němců, který započal 10. března 1946. Z Klimkovic bylo odsunuto 248 občanů německé národnosti a bylo konfiskováno 25 domů. Válkou postižené Slezsko potřebovalo urychlenou pomoc. Mimořádné prostředky pro účely obnovy byly uvolněny vládou republiky, ale byly určeny především pro obnovu národního hospodářství a k záchraně státního majetku. Podnět k okamžitému řešení svízelné situace slezského obyvatelstva dali akad. malířka Helena Salichová z Polanky n. O. a Jindřich Šajnar z Krásného Pole. Z výtěžku jejich výtvarných prací, zachycujících válečnou spoušť ve zničených obcích, vznikla pod záštitou Zemského národního výboru v Ostravě rozsáhlá akce „Budujeme Slezsko“. Oficiálně byla vyhlášena 23. září 1945 na Ostré Hůrce u Opavy. Vyvrcholením akce byla iniciativní myšlenka požádat česká a moravská města o převzetí kmotrovství nad postiženými obcemi ve Slezsku. Tak také Klimkovic našli svého patrona v „matce měst“ - hlavním městě Praze. Žádost o převzetí kmotrovství byla přednesena u příležitosti návštěvy primátora hlavního města Prahy v Ostravě dne 6. dubna 1946. Slavnostní akt převzetí kmotrovství byl proveden 18. července 1946 za přímé účasti primátora Dr. Václava Vacka v Klimkovicích. Delegaci uvítala také Helena Salichová. Praha byla ke svému svěření skutečně štědrá dávkyní. Z dobrovolných sbírek Pražanů byly v dalších letech Klimkovicím poskytnuty 3,3 miliónů Kčs.

Po roce 1945 došlo u nás ke značným politickým a hospodářským změnám, které ovlivnily i poválečný vývoj zdejšího města. Až do roku 1948 se události ubíraly v mezích parlamentní demokracie. Politické strany se sdružily v Národní frontě, která sjednocovala úsilí občanů k obnově a k výstavbě válkou rozvráceného hospodářství. Významné postavení na tehdejší politické scéně zaujímala Komunistická strana Československa. V posledních poválečných svobodných volbách v roce 1946 získala celostátně přes 40% hlasů. V Klimkovicích pro ni hlasovalo 32,26% voličů. Následovala pak čs. strana lidová s 27,96%, čs. strana sociálně demokratická s 23,95% a čs. strana socialistická s 15,9% hlasů. Určujícím prvkem pro další vývoj událostí byl ostrý politický boj, který vyvrcholil v dramatických únorových dnech 1948, kdy KSČ uchopila veškerou moc v zemi. Z jejího podnětu vznikaly po únoru ve všech místech akční výbory NF s rozsáhlými pravomocemi, které měly za úkol reorganizovat dřívější volené orgány a postupně omezovat působení demokratických struktur státu. Podobně i místní akční výbor značně ovlivnil složení místního národního výboru, ve kterém si KSČ zajistila 70% zastoupení, a tím i rozhodující vliv v obci. Odstraněním opozice si tak komunistická strana otevřela cestu k prosazování přeměn našeho státu v socialistický stát sovětského vzoru. Zásadní změna, ke které došlo již v roce 1945 přijetím zákona o znárodnění průmyslu, neměla ještě přímý dopad na území našeho města, které většího průmyslu nemělo. Teprve další etapa znárodnění průmyslu po roce 1948 postihla jediný průmyslový podnik ve městě, firmu Josef Gelnar, výroba nábytku (později Dřevovýroba). Další vývoj již probíhal cestou združstevňování řemeslné výroby a vytvářením komunálních služeb, do kterých postupně přešli téměř všichni živnostníci, pokud svou živnost sami nezrušili a neodešli pracovat do ostravských podniků. Tento vývoj pochopitelně s sebou přinesl mnohé potíže, se kterými se muselo město dlouho potýkat. Po osvobození byla v Klimkovicích



zastoupena tato řemesla: truhlářství, 2 řeznictví, 2 pekařství, hodinářství, vodní instalatérství, elektrikářství, knihařství, 3 stolařství, pokrývačství, zámečnictví, kolářství, 3 kovářství, klempířství, provaznictví, sedlářství, zahradnictví, šití prádla, 3 krejčovství, 3 obuvnictví, výroba sodovek, cukrářství, 4 pohostinství a 10 obchodů.

Jestliže proces znárodnování průmyslu a združstevňování živností probíhal u nás poměrně klidně, nebylo tomu tak při řešení zemědělské otázky cestou kolektivizace půdy v jednotných zemědělských družstvech, jak ji nastínil IX. sjezd KSČ v roce 1949. O založení zemědělského družstva v Klimkovicích uvažovala místní organizace strany již v roce 1948. Proto se hned 1. listopadu 1949 ustavil přípravný výbor, jehož předsedou se stal František Malík, tehdy již referent ONV v Bílovci. Tento přípravný výbor měl za cíl položit základy budoucího jednotného zemědělského družstva. Z členů národního výboru byly vytvořeny agitační dvojice, které navštěvovaly soukromě hospodařící rolníky a v pohovorech je přesvědčovaly pro vstup do JZD. Družstvo však přece jen bylo založeno ještě koncem roku 1949 jako jedno z prvních v okrese.

Za celou dobu existence družstevního hospodaření se výnosy a výkony postupně zvyšovaly i přes stále stoupající výrobní náklady, které byly vždy dotovány státem. JZD Ostravan patřilo mezi nejlepší družstva okresu Nový Jičín. Výše průměrné mzdy 2 785 Kčs byla srovnatelná s kterýmkoliv průmyslovým podnikem. Avšak zemědělská velkovýroba brzy ukázala i svůj rub. Nepřiměřené dávkování umělých hnojiv sice zvyšovalo výnosy, ale na druhé straně znehodnocovalo potraviny, půdu i spodní vody. Jako zdravotně závadné se ukázalo také používání některých chemických přípravků proti škůdcům a plevelům. Těžká mechanizace zhutňovala půdu a stále zhoršovala její půdní strukturu.

Vztah k půdě se pomalu vytrácel, protože z 859 pracovníků družstva již jen málokdo měl k ní přímý vlastnický vztah. I přes tyto negativní dopady přínosem družstevního hospodaření bylo odstranění dřívější namáhavé a těžké práce. Prokázalo se také, že při rozumném vedení a za odpovědného přístupu přímých vlastníků půdy, má družstevní podnikání svou perspektivu.

Prvním krokem na této cestě byl rozpad neúnosného zemědělského gigantu EC JZD Ostravan, který zanikl dnem 31. 12. 1990

